МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр-кт Берестейський, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Андрію Тищенку

foi+request-120719-af96a341
@dostup.pravda.com.ua

Про надання інформації

Шановний пане Андріє!

Міністерство освіти і науки України (далі – МОН) опрацювало спільно з Державною установою Національний антарктичний науковий центр (далі – ДУ НАНЦ) Ваш запит від 07.12.2023 (вхідний МОН № ЗПІ-Т-1596/0-23 від 12.12.2023), надісланий листом Секретаріату Кабінету Міністрів України від 12.12.2023 № 31832/0/2-23, та з порушених у запиті питань надає з листом ДУ НАНЦ від 18.12.2023 № 300 (додається) відповідну інформацію.

Додаток: на 8 арк.

З повагою

Заступник Міністра Денис КУРБАТОВ

Оксана Лашкова (066) 503 44 70

МОН № 1/20025-23 від 21.12.2023

Підписав: Курбатов Денис Ігорович
Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000005D6336004717B700
Дійсний: з 19.04.2023 0:00:00 по 18.04.2025 23:59:59

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ АНТАРКТИЧНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР

01601, м. Київ, бульв. Тараса Шевченка, 16, тел/факс: (380 44) 246-38-80, E-mail: uac@uac.gov.ua www.uac.gov.ua

Від 18 грудня 2023 № 300
На № 7/454-23 від 15.12.2023

Міністерство освіти і науки України

Про надання інформації

Державна установа Національний антарктичний науковий центр МОН України (далі – ДУ НАНЦ) у відповідь на лист МОН № 7/454-23 від 15.12.2023 та на виконання резолюції заступника Державного секретаря Кабінету Міністрів України Павла Полянського від 12.12.2023 № 31832/0/2-23 до запиту на публічну інформацію Андрія Тищенка, що надійшла до Міністерства освіти і науки України (вх. №ЗПІ-Т-1596/0-23 від 12.12.2023), в межах своєї компетенції повідомляє про наступне.

Щодо проведення заходів проти агресивної політики Росії в Арктичному регіоні, плани щодо обмеження її діяльності в регіоні, наприклад з позиції Арктичної ради зазначаємо, що Україна не є членом Арктичної ради, тому не може впливати на прийняття рішень рамках зазначеної організації, разом з тим звертаємо увагу, що НАНЦ разом з МЗС України проводять послідовні заходи з блокування агресора в рамках організацій Договору про Антарктику. Більше із зазначеного питання може прочитати за посиланням: https://doi.org/10.33275/1727-7485.2.2022.702.

Усі національні наукові дослідження відбуваються в рамках Державної цільової науково-технічної програми проведення досліджень в Антарктиці на 2011-2023 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року №1002 за посиланням https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2010-%D0%BF#Text

Наразі МОН України внесений на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт постанови КМУ «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року №1002». Зазначеним проєктом акта передбачається продовження на період до 2025 року строку виконання Державної цільової науково-технічної програми проведення досліджень в Антарктиці на 2011-2023 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 1002 (Офіційний вісник України, 2010, № 84, ст. 2951).

Результати конкурсів наукових проєктів доступні на нашому сайті за посиланням http://uac.gov.ua/pidsumki-konkursu-naukovix-proyektiv-2023/

Щодо участі ДУ НАНЦ та інших українських наукових організацій у національних та європейських дослідницьких програмах у Антарктиці повідомляємо наступне:

Участь у виконанні довготривалих міжнародних програм

ДУ НАНЦ приймає участь у виконанні 5 міжнародних програм, в рамках яких передбачено передачу даних моніторингу навколишнього природного середовища в районі антарктичної станції «Академік Вернадський» до міжнародних центрів даних, а саме:

1) У рамках програми цифрового збору даних мережі INTERMAGNET (International Real-time Magnetic Observatory Network) https://www.intermagnet.org/imos/imos-list/imos-details-eng.php?iaga_code=AIA

ДУ НАНЦ проводиться моніторинг параметрів геомагнітного поля Землі та їх передача у відповідних форматах до системи INTERMAGNET та до Міжнародної Служби Геомагнітних Індексів. Дані використовуються для створення моделей магнітного поля Землі, геофізичної розвідки, прогнозу космічної погоди та ін

Країни учасники: 43 країни світу (106 геомагнітних обсерваторій).

2) У рамках підпрограми діяльності Міжнародної метеорологічної організації (WMO), World Weather Watch ДУ НАНЦ забезпечує моніторинг та передачу даних стандартних гідрометеорологічних спостережень у форматах SYNOP і CLIMAT. Головною метою програми є отримання оперативних даних для складання прогнозів погоди, а також накопичення інформації про клімат.

Країни-учасники: більшість країн світу.

3) У рамках програми-угоди про співробітництво з Британською антарктичною службою (BAS) ДУ НАНЦ проводиться збір і передача інформації про загальний вміст озону в атмосфері в районі станції «Академік Вернадський» за вимірами спектрофотометра Добсона. Кінцевою метою програми є відстеження та прогнозування стану озонового шару над Антарктикою.

Країни-учасники: Україна, Велика Британія.

4) У рамках програми Global Sea Level Observing System Core Network https://www.gloss-sealevel.org/gloss-core-network, що є частиною програми діяльності Міжнародної океанографічної комісії (ІОС), ДУ НАНЦ проводиться моніторинг рівня океану в реальному часі. Кінцевою метою програми є уточнення механізмів океанічної циркуляції.

Країни-учасники: більшість країн світу, що мають вихід до моря.

5) У рамках програми Global Network of Isotopes in Precipitation Міжнародного агентства з атомної енергетики та Міжнародної метеорологічної організації ДУ НАНЦ виконується відбір зразків опадів для проведення ізотопного аналізу. Метою програми є оцінка радіаційного забруднення опадів та уточнення для визначення палеоклімату методом ізотопного аналізу. У звітний період ДУ НАНЦ передано до МАГАТЕ 24 зразки опадів для ізотопного аналізу.

Співпраця з міжнародними організаціям Договору про Антарктику

З метою реалізації завдань та заходів Держпрограми за напрямом «Співпраця з міжнародними організаціями Договору про Антарктику» та відповідно до пункту 3 Переліку центральних органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2002 року № 1371 «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна», ДУ НАНЦ, за погодженням з МОН України, бере активну участь у щорічних заходах, що проводяться міжнародними організаціями (робочими органами) Договору про Антарктику, зокрема Консультативними нарадами з Договору про Антарктику (СДА), Комітетом з антарктичних досліджень (СКАР), Радою керуючих національними антарктичними програмами (КОМНАП), а також Комісією зі збереження морських живих ресурсів Антарктики (АНТКОМ).

Експертне представництво науковців ДУ НАНЦ у робочих органах міжнародних організацій Договору про Антарктику СКАР та ККАМЛР

Науковці ДУ НАНЦ беруть участь у роботі трьох постійно діючих наукових груп СКАР, які покликані формувати експертне середовище для розгляду специфічних дослідницьких тем та координування пропозицій щодо їх виконання Національними антарктичними програмами з метою досягнення максимальної наукової та логістичної ефективності.

У звітній період представниками України у Постійній науковій групі SCAR Науки про життя були Прекрасна Є.П. старший науковий співробітник відділу біології та екології, канд. біол. наук, Павловська М.С., молодший науковий співробітник відділу біології та екології ДУ НАНЦ.

Представниками України в Постійній науковій групі SCAR з Фізичних наук (The SCAR Standing Scientific Group on Physical Sciences, SSG/PS) були Залізовський А.В., старший науковий співробітник відділу фізики атмосфери та геокосмосу д-р фіз.-мат. наук, старший науковий співробітник

Звітність та обмін інформацією з міжнародними організаціями в Системі Договору про Антарктику

Раз на рік ДУ НАНЦ надає в Секретаріат Договору про Антарктику (СДА) від України щорічний звіт та оновлює операційну інформацію (маршрут судна, національні експедиції, неурядові експедиції), інформацію з охорони навколишнього середовища (дозвільна система, охорона і управління районами, зміни у національному законодавстві), наукову інформацію (наукові проекти, що здійснюються на станції «Академік Вернадський», наявність станцій автоматичної реєстрації/обсерваторій).

Участь у міжнародних дослідницьких проєктах

1) Проєкт Polar Regions in the Earth System (PolarRES) (Полярні регіони в системі Землі) https://polarres.eu/

Джерело фінансування: проекти програм ЄС HORIZON 2020

Мета: покращити розуміння процесів взаємодії океану-атмосфери-кріосфери в локально-регіональному масштабі на території Арктики і Антарктики, їх відклик та вплив на ряд сценаріїв майбутніх змін в циркуляції атмосфери та океану і наслідків для людства та оточуючого середовища в полярних регіонах і за їх межами.

Країни партнери: Норвегія, Данія, Фінляндія, Велика Британія, Німеччина, Нідерланди та ін.

Керівник проєкту від ДУ НАНЦ: Пішняк Д.В.

Виконавці проєкту від ДУ НАНЦ: Краковська С.В., Чигарева А.Ю., Разумний С.В.

Керівник проєкту від іншої установи, в т.ч. зарубіжної: Mooney Priscilla (NORCE, Норвегія)

Загальна вартість проєкту: 132 468,75 євро; обсяг фінансування за 2022 рік 15 206 євро

Тривалість проєкту: 2021- 2025 рр. (початок 1.09.2021)

2) Проєкт «Open Practices, Transparency and Integrity for Modern Academia» (OPTIMA) (Відкриті практики, прозорість та доброчесність для сучасної вищої школи)

за програмою Європейського Союзу Erasmus+: Capacity Building in the field of Higher Education 2020-EAC/A02/2019.

https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/selection-results/capacity-building-in-field-higher-education-2020_en.

Джерело фінансування: Єврокомісія, проєкт Erasmus+ KA2 (проєкти співпраці).

Мета проєкту – впровадження ідей та практик Відкритої науки в Україні з метою покращення якості освітніх послуг. Серед пріоритетів OPTIMA: робота з переміщеними українськими університетами, фокус на проблемах зміни клімату та інклюзивність завдяки використанню сучасних інформаційних технологій.

Країни партнери: Австрія, Польща, Франція, Бельгія, Нідерланди.

Керівник проєкту: Світлана Краковська

Виконавці проєкту від ДУ НАНЦ: Марія Чернишенко, Оксана Пньовська

Керівник проєкту від іншої установи, в т.ч. зарубіжної (за наявності): Жежнич Павло Іванович, Національний університет «Львівська політехніка»

Загальна вартість проєкту: 21 370,00 євро, обсяг фінансування за 2022 рік 1496 євро.

Тривалість проєкту: з 15 січня 2021 р. до 14 січня 2024 р

3) Проєкт Investigation on the Occurrence of Cyclic Volatile Methylsiloxanes (cVMS) in Air, Soil, Vegetation, Sediment and Aquatic Biota in Antarctica, виконується разом з партенарами на польській аннтарктичній станції «Арцтовський», Silicones Europe, Global Silicone Council .

Термін виконання: грудень 2023 р. – квітень 2024 р.

4) Проєкт Establishing a CEMP Camera Network in Subarea 48.1. (Створення мережі фотокамер CEMP в підрайоні 48.1) в рамках Програми екосистемного моніторингу та прогнозування обсягів криля Комісії зі збереження морських живих ресурсів Антарктики (CEMP – CCAMLR Ecosystem Monitoring Program https://www.ccamlr.org/ru/wg-emm-2019/59

https://www.ccamlr.org/ru/wg-emm-2019/60

Мета: моніторинг поширення, хронології розмноження та репродуктивної успішності популяцій, потреб залежних від криля хижаків протягом зими в підрайоні 48.1 зокрема, на теренах архіпелагу Аргентинські о-ви та о. Пітерман.

Кінцева мета досліджень – визначення впливу змін клімату, а також промислу криля на екосистему Антарктичного півострова.

Країни партнери: США, Аргентина, Україна, Польща (з 2014 року), Іспанія приєдналася до проекту з 2015 р.

Керівник від України: Міліневський Г.П., провідний науковий співробітник відділу фізики атмосфери та геокосмосу, д.ф.-м.н.; співкерівник – Дикий І.В., начальник станції «Академік Вернадський» у 24-й УАЕ 2018-2020 рр.

Виконавці проєкту від ДУ НАНЦ: Дикий Є.О., директор ДУ НАНЦ, к.б.н; Парнікоза І.Ю. завідувач відділу біології та екології, д.б.н.;

Термін виконання: 2017 – 2027 рр.

5) Назва проєкту: Polar Research Infrastructure Network (POLARIN) (Мережа полярної дослідницької інфраструктури)

Джерело фінансування: Рамкова програма ЄС з досліджень та інновацій Горизонт Європа (HORIZON-INFRA-2023-SERV-01)

Країни партнери: оператори полярних досліджень країн-членів ЄС, а також партнери з Чилі, Канади, США, Великої Британії та України. Загалом це 50 організацій та 79 об'єктів інфраструктури в обох полярних регіонах – Арктиці та Антарктиці. Зокрема 38 дослідницьких станцій, 12 суден, 18 обсерваторій, 4 репозитарії, 7 баз даних

Керівник проєкту від ДУ НАНЦ: Дикий Євген, директор ДУ НАНЦ

Виконавці проєкту від ДУ НАНЦ: Марушевська Олена, прессекретар ДУ НАНЦ; Федчук Андрій, завідувач відділу міжнародного наукового та науково-технічного співробітництва; Софія Жеребчук, молодший науковий співробітник відділу міжнародного наукового та науково-технічного співробітництва ДУ НАНЦ; Дмитро Чеберкус, науковий співробітник науково-організаційного відділу

Керівник проєкту від іншої установи, в т.ч. зарубіжної:

Dr. Verónica WILLMOTT PUIG, Deputy Head of International Cooperation Unit, Alfred Wegener Institute for Polar and Marine Research (BREMERHAVEN, Germany)

Загальна вартість проєкту, обсяг фінансування за звітний період: загальний бюджет 14,6 млн євро (для України на підтримку інфраструктури - 500 тис євро).

Тривалість проєкту: квітень 2024 - квітень 2028

6) Співпраця з Australian Antarctic Division в рамках "Circum-polar Adélie penguin diet study using DNA methodology" без фінансування (кожна сторона фінансує свою частину робіт).

Міжнародна діяльність в рамках двосторонніх договорів про наукове і науково-технічне співробітництво:

ДУ НАНЦ укладено рамкові двосторонні угоди з науковими установами 18 держав, які, з огляду на їх науково-технічний потенціал та географічне положення, доцільно згрупувати таким чином:

– провідні країни євроатлантичного регіону з розвиненими національними антарктичними програмами, співробітництво з якими забезпечує глибоку інтеграцію українських вчених у міжнародний науковий простір (Велика Британія, США).

– центрально- та східноєвропейські країни, які мають схожий рівень розвитку національних антарктичних програм, співпраця з якими забезпечує поглиблення регіонального співробітництва (Польща, Чехія, Болгарія, Латвія, Туреччина та ін.).

– країни Латинської Америки, матеріально-технічна база яких робить їх основними транспортно-логістичними партнерами України у питаннях забезпечення УАЕ (Аргентина, Чилі, Перу).

Науково-технічне та логістичне співробітництво з перерахованими державами має стратегічне значення, оскільки всі вони, у тому числі і Україна, мають чи планують встановлювати наукові станції або заявили про свої наукові інтереси у районі Антарктичного півострова.

Серед установ зазначених вище країн, з якими здійснюється співпраця: Британська Антарктична Служба (Велика Британія); Департамент навколишнього середовища Колумбійського університету (штат Південна Кароліна, США); компанія EOS DATA ANALYTICS, INC (Каліфорнія, США); Аргентинський Антарктичний інститут Національного Управління Антарктики (Республіка Аргентина); Перуанський антарктичний інститут (Перу); Антарктичний інститут Чилі (м. Пунта-Аренас, Чилі); Вища Технічна Школа Інженерно-гірничої промисловості Мадридського Політехнічного Університету (Іспанія); Департамент антарктичної біології Польської академії наук та Інститут геодезії і картографії (Польща); Болгарський антарктичний інститут (Болгарія); Інститут ім. Йозефа Стефена (м. Любляна, Словенія); Геофізичний інститут Словацької Академії Наук (Словаччина); Департамент полярної екології, Інститут фізіології тварин і генетики Академії наук Чеської Республіки (м. Лібечов, Чехія); Геологічний інститут Румунії, Національна геомагнітна обсерваторія Сурларі (м. Бухарест, Румунія); Центр полярних досліджень Стамбульського технічного університету (Туреччина); Республіканський центр полярних досліджень Національної академії наук Білорусі (Республіка Білорусь); Університет Латвії (м. Рига, Латвія) та Національна рада досліджень Італії.

Гранти від європейських та інших інституцій

1) Павловська Марія, науковий співробітник відділу біології та екології: грант SCAR Fellowship Programme на виконання наукової роботи «Exploring the interplay of Antarctic bacterioplankton and phytoplankton by integration of biodiversity, contextual, and OMICS data» (Дослідження взаємодії бактеріопланктону та фітопланктону в Антарктиці шляхом інтеграції OMICS даних та показників біорізноманіття) на базі Інституту морської мікробіології Макса Планка, м. Бремен, Німеччина (Max Planck Institute for Marine Microbiology, Germany) https://www.scar.org/awards/fellowships/fellows/.

Керівник роботи: Dr.Hanno Teeling

Тривалість гранту: 10.2019 - 10.2024 рр.

2). Прекрасна Євгенія, старший науковий співробітник відділу біології та екології, к.б.н., отримала у 2020 році грант SCAR Fellowship Programme на виконання наукоої роботи «Exploring beneficial role of endophytic bacteria for survival of *Deschampsia antarctica* in arid Antarctic environments using culture based and OMICS-techniques» (Дослідження корисної ролі ендофітних бактерій для виживання *Deschampsia antarctica* в посушливих умовах Антарктики з використанням культури та методів OMICS) на базі Університету Оулу, Фінляндія (University of Oulu, Finland) https://www.scar.org/awards/fellowships/fellows/

Тривалість гранту: 03.2020 - 03.2024 рр.

3) Євчун Ганна, молодший науковий співробітник відділу біології та екології, отримала у 2022 році SCAR Fellowship Programme, «Remotely detecting and mapping biodiversity in Antarctica using VHR satellite and UAV data».

4) Парнікоза Іван, завідувач відділу біології та екології, д.б.н., с.н.с.: Грант фонду султана Мізана «Making sense of sensor: a new way to conduct real-time monitoring, evaluating model and source estimation for isoprene and surface ozone in remote area of Peninsula Antarctic». (Використання датчика: новий спосіб проведення моніторингу в режимі реального часу, оцінка моделі та джерела оцінки ізопрену та поверхневого озону у віддаленому районі Антарктичного півострова).

Джерело фінансування: Малазійський фонд султана Мізана.

Країни партнери: Малайзія

Керівник проєкту від ДУ НАНЦ: Парнікоза Іван, завідувач відділу біології та екології, д.б.н., с.н.с.

Виконавці проєкту від ДУ НАНЦ: Парнікоза Іван

Керівник проєкту від іншої установи, в т.ч. зарубіжної: Мохд Сахрул Надзір

Загальна вартість проєкту, обсяг фінансування за звітний період: 25 тис. доларів.

Тривалість проєкту: *з* 2022 р.

Грантова підтримка просвітницької діяльності

Назва проєкту: Курс лекцій «Антарктика. Введення у спеціальність».

Джерело фінансування: Посольство США в Україні

Керівники проєкту від ДУ НАНЦ: Козерецька І.А., Парнікоза І.Ю.

Виконавці проєкту від ДУ НАНЦ: Парнікоза І.Ю., Міліневський Г.П., Колосков О.О., Федчук А.П., Краковстка С., Савенко О., Дикий Є.О., Козерецька І.А.

Загальна вартість проєкту, обсяг фінансування за звітний період: 20 тис грн

Грудень 2021 – по теперішній час

Стажування закордоном, підвищення кваліфікації:

(підкресленням виделено представництво молодих учених)

1) Стажування у National Center for Atmospheric Research, Mesoscale and Microscale Laboratory, місто Боулдер, США (Чигарева Анастасія).

Тривалість стажування: 9 вересня 2022 - 9 березня 2023

2) Стажування в Університеті Масарика, м. Брно, Чеська Республік, з методів аналізу параметрів флуоресценції хлорофілу (Антон Пуговкін). Тривалість стажування: 1 місяць. Виступ з лекціями (м. Брно, Чеська Республіка. Університет Масарика та Український культурний центр).

3) Стажування в Чеській колекції мікроорганізмів при Університеті Масарика, м. Брно, Чеська Республіка (Чернишенко М.С.). Стажування проводила др. Моніка Лайхманова.

4). Стажування в Лабораторіі фотосинтетичних процесів, відділ есперимантальної біології рослин, Університет Марасика, м. Брно, Чехія (Прекрасна-Квятковська Є.П.). Вивчення флуорисцентних методів визначення хлорофілу (для дослідження D. antarctica). Тривалість стажування: 10 - 19 червня 2023

5) Участь у робочій групі «Моніторинг туризму в Антарктиці» під час XLIV Antarctic Treaty Consultative Meeting, м. Берлін, Німеччина (Ганна Євчун). Тривалість стажування: 10-12 жовтня 2023 р.

6) Стажуванні в Університеті Каліфорнії у м. Санта-Крус (США) за Програмою «Стипендії імені Фулбрайта» (Fulbright Scholar Program 2022-2023), з 05.09.2022 року (стажування триватиме до 05.09.2023 року) виконувала науковий проєкт з досліджень антарктичних китоподібних в лабораторії біотелеметрії та поведінкової екології. (Оксана Савенко).

7) Стажування з 1 вересня 2022: Physics Department, University of New Brunswick, Fredericton, NB, Canada (Колосков О.В.)

8) Візит до Британської антарктичної служби, Кембридж, Велика Британія (British Antarctic Survey, High Cross, Madingley Road, Cambridge, United Kingdom). Сумісне опрацювання результатів проекту PolarRES.разом з британськими колегами, які є основними співвиконавцями передбачених завдань проекту (Т4.1, Т5.1, Т5.3); Обмін досвідом антарктичної діяльності у сфері гідрометеорологічних досліджень.

Термін відрядження з 8.10.2023 по 23.10 2023 р.

Інші питання, порушені у запиті на публічну інформацію Андрія Тищенка, не належать до компетенції ДУ НАНЦ та МОН України.

Директор **Євген ДИКИЙ**

Валентина МАЛАНЧУК (067) 404 45 61
v_malanchuk@ukr.net